

Versie 27 juni 2024

2024

Beleidsplan Gieskes- Strijbis Fonds

Inhoudsopgave

Het Gieskes-Strijbis Fonds	2
<i>Missiestatement</i>	2
<i>Vertrouwen in de toekomst</i>	2
Strategie per werkkerrein	3
<i>Natuur & milieu</i>	3
Een gezond voedselsysteem	3
Een gezonde internationale Noordzee	4
<i>Medisch Onderzoek</i>	5
Alzheimer en andere vormen van dementie	5
Onderzoek naar de relatie tussen gezondheid en bestrijdingsmiddelen	5
<i>Kunst & cultuur</i>	6
Ontwikkeling <i>mid-career</i> kunstenaars	6
Behoud en ontwikkeling ambacht en vakmanschap	7
Steun voor instellingen en organisaties	7
<i>Democratie & rechtsstaat</i>	8
Sociaal digitaal domein	8
Meer dialoog, sterke democratie	8
Veerkrachtige democratische rechtsstaat	9
Organisatie	10

Het Gieskes-Strijbis Fonds

Missiestatement

Het Gieskes-Strijbis Fonds streeft naar maatschappelijke impact door baanbrekende projecten te ondersteunen. Hiertoe past het Fonds de rol van katalysator en aanjager. De focus ligt op grootschalige en meerjarige initiatieven. Het Fonds hanteert een proactieve werkwijze op de thema's Natuur & milieu, Kunst & cultuur, Democratie & rechtsstaat en Medisch Onderzoek.

Hennie Gieskes en Diedi Gieskes-Strijbis hebben een aanzienlijk vermogen nagelaten om invulling te geven aan de oerdoelstelling van het Fonds waarvan bovenstaande missie is afgeleid. Zij definieerden deze oerdoelstelling als volgt:

“Het Fonds stelt zich tot doel concrete initiatieven/projecten (“projecten”) te steunen die onmiskenbaar het potentieel hebben een toegevoegde waarde te leveren aan duurzame maatschappelijke ontwikkelingen en waar de financiële bijdrage zich duidelijk vertaalt in herkenbare acties.”

In vergelijking met de geldstromen van de overheid en het bedrijfsleven, is de financiële omvang van het Gieskes-Strijbis Fonds beperkt. De toegevoegde waarde van het Fonds ligt dan ook niet alleen in het doen van donaties, maar ook in onafhankelijkheid en ondernemerschap. Hierdoor kunnen team en bestuur snel inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen waarvan zij geloven dat deze tot doorbraken kunnen leiden. Het Fonds koestert zijn onafhankelijkheid en is de oprichters hiervoor dankbaar.

Onze onafhankelijkheid relateert ook de strategie. De strategie geeft richting, maar is geen strak keurslijf. Het Fonds staat open voor initiatieven die doorbraken kunnen realiseren, ook al vallen deze buiten onze strategische prioriteiten.

Vertrouwen in de toekomst

Het Gieskes-Strijbis Fonds gelooft in vooruitgang en kijkt met vertrouwen naar de toekomst. We leven in een tijd van ongelooflijke kansen. Onze voorouders zouden versteld staan van hoe goed we het nu hebben. Het democratisch marktmodel heeft aanzienlijke successen geboekt door voorspoed, welvaart en welzijn voor velen toegankelijk te maken.

Aan de andere kant zijn er grote zorgen over de leefbaarheid van de aarde en de kwaliteit van onze democratie en samenleving. Er is veel te verbeteren. Wij zetten ons ervoor in om positieve maatschappelijke vooruitgang te realiseren.

In deze periode is het Fonds vooral op zoek naar initiatieven die werken aan oplossingen en aan het vergroten van verbinding. Veel van de maatschappelijke vraagstukken zijn bekend, maar na het agenderen komt het ingewikkelde proces van ‘oplossen’. Om zaken daadwerkelijk op te lossen, zijn verbinders en visionairs nodig. Mensen en organisaties die in staat zijn anderen te inspireren – buiten hun eigen kring. En die daarbij de capaciteit hebben verschillende belanghebbenden bij elkaar te brengen om tot oplossingen te komen in plaats van verschillen te vergroten.

Strategie per werkterrein

Natuur & milieu

Een van de grootste uitdagingen van deze tijd is hoe 8 miljard mensen, en in de toekomst wellicht 10 miljard, in balans met de natuur kunnen leven. Inmiddels worden zes van de negen planetaire grenzen overschreden. In Nederland is het voedselsysteem, dat 54 procent van het landoppervlak in beslag neemt, grotendeels verantwoordelijk voor de achteruitgang van de natuur. Dat betekent ook dat natuurinclusieve landbouw en consumptie een grote bijdrage kunnen leveren aan het herstel van de natuur.

Ook op de Noordzee is het menselijk gebruik niet in balans met de natuur. En de aankomende jaren neemt de druk op de Noordzee verder toe, vooral door de groei van opwekking van duurzame energie op zee. Deze energietransitie neemt inmiddels zo'n grote schaal aan dat een optimale inrichting van de Noordzee alleen mogelijk is via internationale samenwerking.

Binnen het werkterrein Natuur & milieu richt het Fonds zich de aankomende jaren op de hoofdthema's 'een gezond voedselsysteem' en 'een gezonde internationale Noordzee'.

Een gezond voedselsysteem

Ons voedselsysteem piept en kraakt. De natuur van het platteland is niet gezond, gezond voedsel is vaak te duur en ongezond voedsel te goedkoop. Veel boeren ontvangen geen eerlijke prijzen voor hun producten. De toezegging van 24 miljard euro uit het regeerakkoord van het kabinet-Rutte 4 heeft niet kunnen leiden tot een gedeelde visie op een duurzaam en gezond voedselsysteem. En het mislukken van het landbouwakkoord in 2023 bevestigde de patstelling.

Het Fonds is op zoek naar openingen om de beweging naar een gezond voedselsysteem te versnellen. Wij komen daarbij uit op de volgende vier routes die we de komende jaren willen ondersteunen:

1. Een nieuwe impuls op weg naar juiste prijzen en normering

Prijsvorming is een van de krachtigste middelen om gedrag te veranderen. Het Fonds wil een nieuwe impuls geven aan de invoering van 'juiste' prijzen. De kosten van ons landbouw- en voedselsysteem worden voor een groot deel geëxternaliseerd naar de omgeving, consumenten en burgers. Zonder aanpassingen aan de fundamenteën van de economie van het voedselsysteem, inclusief betere normen, zullen veelbelovende initiatieven falen. Die kunnen namelijk niet concurreren met het huidige systeem dat veel van zijn kosten externaliseert.

2. Minder gif – gezondere boer, omgeving en consument

Het Fonds wil de wetenschappelijke kennis versterken over een mogelijk verband tussen het gebruik van (combinaties van) schadelijke bestrijdingsmiddelen in de landbouw en de menselijke gezondheid. Ook zetten we ons in voor een sterkere link tussen onderzoek en besluitvorming, inclusief de toepassing van het voorzorgsprincipe bij de toelating van bestrijdingsmiddelen.

3. Aandeel biologische landbouw van 4 naar 15 procent

Momenteel beslaat biologische landbouw slechts 4 procent van het totale Nederlandse landbouwareaal. Ook de vraag blijft steken rond de 4 procent. De Nederlandse overheid

heeft zich tot doel gesteld dit aandeel te laten stijgen naar 15 procent in 2030. Wij ondersteunen initiatieven die de sprong van 4 naar 15 procent versnellen.

4. **Versterking van groen boerenondernemerschap**

Het Fonds streeft ernaar een sterke beweging te ondersteunen van ondernemers met een groen hart die werken aan een duurzaam voedselsysteem. Er is veel aandacht voor zogenoemde koplopers en remmers. Echter: een grote groep boeren die zich niet thuis voelt bij een van deze twee categorieën, lijkt onvoldoende vertegenwoordigd. Het Fonds onderzoekt hoe deze groep kan worden gesteund. De gedachte daarbij: vele pragmatische stappen voorwaarts, maken samen een groot verschil.

Een gezonde internationale Noordzee

Het Fonds ziet het versterken van internationale samenwerking op de Noordzee als een belangrijke weg naar een gezonde Noordzee. In Nederland worden de verschillende belangen samengebracht in het Noordzeeoverleg. Internationaal ontbreekt echter een platform waar overheden en sectoren gezamenlijk integraal werken aan een internationaal plan voor de Noordzee. De internationale samenwerking kan aanzienlijk worden verbeterd.

De Noordzee is niet in gezonde staat, terwijl het gebruik ervan blijft toenemen. Een gezonde Noordzee is niet onmogelijk te midden van toenemend gebruik, maar vormt wel een complexe uitdaging. Hiervoor is een goed internationaal plan voor de Noordzee nodig, met sterk beleid gericht op versterking van de natuur. Cruciale elementen voor zo'n plan zijn: goede ruimtelijke ordening, normering, bijbehorende financieringsmechanismen, en besluitvorming op basis van wetenschap.

Bijna alle betrokken partijen kunnen profiteren van een gezonde Noordzee. En andersom kan het achteruitgaan van natuurwaarden een obstakel vormen voor de uitrol van de energietransitie en andere activiteiten op de Noordzee. Het Fonds zal zich richten op initiatieven die de internationale samenwerking op de Noordzee versterken, met speciale aandacht voor versterking van de natuur.

Medisch Onderzoek

Alzheimer en andere vormen van dementie

Momenteel lijden ruim 280.000 mensen in Nederland aan dementie. Dit aantal zal de komende jaren sterk toenemen. Naar verwachting zijn er in 2050 meer dan 600.000 patiënten in Nederland. De meest voorkomende vorm is de ziekte van Alzheimer, die 70 procent van de dementiepatiënten treft. Dementie komt vooral voor bij ouderen; minder dan 5 procent van de patiënten is jonger dan 65 jaar. Gemiddeld leven mensen acht jaar met de ziekte, waarbij de klachten in zowel aantal als ernst toenemen.

Zolang er geen effectieve behandeling beschikbaar is, is het belangrijk te blijven onderzoeken hoe de gevolgen van de ziekte zo veel mogelijk kunnen worden vertraagd. Gezien de lange ziekteduur, waarbij de behoefte aan zorg continu toeneemt, en de verwachte sterke groei van het aantal patiënten, is het van groot belang te bekijken hoe de zorg voor dementerenden beter kan. En ook hoe deze zorg betaalbaar kan blijven voor de samenleving.

Het fonds richt zich op de volgende onderzoeken:

1. **Onderzoek naar het ontstaan van Alzheimer/dementie**
Met beter begrip over het ontstaan van Alzheimer, kan beter worden gezocht naar middelen om de ziekte te voorkomen of bestrijden. Het Fonds is geïnteresseerd in projecten die de relatie onderzoeken tussen Alzheimer en levensstijl, en in het bijzonder tussen ons voedselsysteem en Alzheimer.
2. **Onderzoek naar methoden die de effecten van Alzheimer vertragen**
Zolang er geen effectieve behandeling of effectief geneesmiddel tegen Alzheimer beschikbaar is, is het van belang de effecten van de ziekte bij patiënten te vertragen of te minimaliseren.
3. **Onderzoek naar betere zorg voor mensen met dementie, incl. financieringsaspecten**
Het Fonds is geïnteresseerd in de wisselwerking tussen wetenschap en praktijk. Het zou graag bijdragen aan een zorgmodel voor mensen met dementie, en hun naasten, dat beter aansluit op hun behoeften en daarmee ook hun kwaliteit van leven verhoogt. Daarnaast is het van belang te onderzoeken hoe de zorg zo kan worden ingericht dat deze betaalbaar blijft.

Onderzoek naar de relatie tussen gezondheid en bestrijdingsmiddelen

Voor de komende periode wil het Fonds de raakvlakken verkennen tussen medisch onderzoek en natuur en milieu. Het Fonds is met name geïnteresseerd in de link tussen gezondheid en landbouw, vooral met betrekking tot het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Steeds meer aanwijzingen suggereren dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen negatieve effecten heeft op de gezondheid. Er is bijvoorbeeld een mogelijke relatie tussen de ziekte van Parkinson en bestrijdingsmiddelen. Meer onderzoek kan helpen deze relatie te bevestigen of ontkrachten. Dit kan weer bijdragen aan betere besluitvorming.

Kunst & cultuur

Kunst en cultuur verrijken de samenleving op vele manieren. Ze brengen niet alleen verwondering en schoonheid, maar zijn ook onmisbaar voor een vrije democratie en weerspiegelen de gezondheid van onze samenleving. Kunstenaars zijn de drijvende kracht achter de dynamiek en vitaliteit van de kunstsector.

Het Gieskes-Strijbis Fonds zet zich vooral in voor de ontwikkeling van excellente *mid-career* kunstenaars. Jaarlijks ontvangen twee *mid-career* podiumkunstenaars de Gieskes-Strijbis Podiumprijs. Daarnaast worden *mid-career* kunstenaars binnen andere disciplines ondersteund. Dit doen we door te scouten naar kunstenaars met bewezen kwaliteit, die grote ambities tonen zich verder te ontwikkelen. Indien mogelijk helpen we bij het realiseren van internationale plannen.

Daarnaast ondersteunen we het behoud en ontwikkeling van ambacht en vakmanschap, met nadruk op kennisontwikkeling binnen kunst en cultuur. We richten ons op het behoud van traditionele ambachten én op kunstenaars die zich verder willen verdiepen in ambacht en vakmanschap. En verder blijven we scouten naar vernieuwende projecten van instellingen of organisaties.

Ontwikkeling *mid-career* kunstenaars

Excellente *mid-career* kunstenaars hebben hun kwaliteiten bewezen. Uit ons onderzoek blijkt echter dat er niet veel regelingen zijn voor deze groep, zeker als het gaat om interdisciplinair werk. De kunstenaar is vaak afhankelijk van commerciële opdrachten of heeft daarnaast een bijbaan. Hierdoor is er minder tijd en ruimte voor autonoom experiment en onderzoek. Dit zijn juist belangrijke elementen om te komen tot artistieke vernieuwing en verdieping.

Sinds 2016 ondersteunt het Fonds *mid-career* kunstenaars binnen de podiumkunsten in hun ontwikkeling. Hiervoor is de Gieskes-Strijbis Podiumprijs opgericht, de grootste podiumkunstprijs van Nederland. Jaarlijks ontvangen twee podiumkunstenaars deze prijs, met een waarde van 60.000 euro per winnaar en vrij te besteden. Daarnaast krijgen drie makers een eervolle vermelding en een bedrag van 10.000 euro, eveneens vrij te besteden. De jaarlijks wisselende adviescommissie van de Gieskes-Strijbis Podiumprijs selecteert de winnaars en adviseert het bestuur.

Binnen de andere disciplines worden *mid-career* kunstenaars ondersteund in hun artistieke ontwikkeling. Kunstenaars met bewezen kwaliteit worden door het Fonds gescout. Na een gesprek worden ze uitgenodigd een gedegen plan in te dienen, met als doel hun artistieke ontwikkeling te bevorderen. Onverwachte samenwerkingen, onderzoek en internationale ambities krijgen de ruimte. Artistieke ontwikkeling en het delen van opgedane kennis staan daarbij centraal.

Behoud en ontwikkeling ambacht en vakmanschap

Het Fonds ondersteunt projecten voor behoud van ambacht en vakmanschap binnen kunst en cultuur. Projecten binnen dit thema bouwen kennis op, delen deze kennis binnen een netwerk en maken de kennis relevant voor anderen. Wij hanteren twee benaderingen ten aanzien van ambacht en vakmanschap.

Bij de historische benadering van ambacht is het doel ambacht levend en relevant te houden. Ambacht is van waarde voor zowel de culturele sector als de maatschappij. Het projectteam scout projecten die gericht zijn op het behoud van kennis rondom ambacht en vakmanschap binnen de kunst. Bij restauratieprojecten met een belangrijk kenniselement, komt het kenniselement in aanmerking voor financiering.

Ook willen we kunstenaars ondersteunen die zich willen verdiepen in ambacht en vakmanschap. Het ondersteunen van kunstenaars in het gebruik van ambachtelijke technieken, bevordert zowel de ontwikkeling van het ambacht als het werk van de kunstenaar. Wij selecteren projecten van kunstenaars, ontwerpers en instellingen die zich richten op de artistieke toepassing van ambacht en vakmanschap.

Steun voor instellingen en organisaties

Naast de ontwikkeling van *mid-career* kunstenaars en behoud en ontwikkeling van ambacht, steunt het Fonds culturele instellingen en organisaties. Het Fonds richt zich hierbij op plannen die een doorbraak kunnen realiseren. Ook komen plannen van instellingen die bijdragen aan de internationale activiteiten en promotie van Nederlandse kunstenaars in het buitenland in aanmerking voor ondersteuning. Het Fonds scout deze projecten, waarbij er ruimte is voor afwijkende plannen en onverwachte samenwerkingen. Projectsuggesties kunnen ook op onze website worden ingediend. Meerjarige projecten die plaatsvinden in Nederland met een landelijke uitstraling, komen in aanmerking. Hetzelfde geldt voor projecten met internationale componenten.

Democratie & rechtsstaat

Leven in een democratie is iets om te koesteren en om te beschermen. Het is niet voor niks dat de landen in de top 10 van de World Happiness Index allemaal democratieën zijn. Helaas staat de democratie ook onder druk. Bijvoorbeeld door ondermijning via het internet, populisme en verharding van het publieke debat.

De democratie en de rechtsstaat zijn fundamenteën van onze samenleving die soms ook op gespannen voet staan met elkaar. Bijvoorbeeld wanneer via het parlement wordt gepleit voor wetgeving die in strijd is met het internationale recht of internationale verdragen. Zulke situaties kunnen tot onvrede en verwarring leiden en het draagvlak voor democratie en rechtsstaat schaden.

Om onze democratie en rechtsstaat te beschermen, moeten we ons als samenleving bewust zijn van maatschappelijke ontwikkelingen en potentiële dreigingen. Het Gieskes-Strijbis Fonds wil bijdragen aan een sterke democratie en veerkrachtige rechtsstaat. Dat doen we langs drie richtingen: een sociaal digitaal domein, meer dialoog voor sterke democratie, en een veerkrachtige democratische rechtsstaat.

Sociaal digitaal domein

Digitalisering heeft de maatschappij ingrijpend veranderd. De voordelen ervan zijn groot. Tegelijkertijd zijn er risico's. Het internet en sociale media zijn instrumenten die gebruikt kunnen worden om samenlevingen te destabiliseren. Hierbij valt te denken aan aanvallen op onze digitale infrastructuur, maar ook aan ondermijning en beïnvloeding via sociale media.

Sociale media werden lange tijd niet of beperkt gemonitord en gereguleerd. Dat heeft platformen kwetsbaar gemaakt voor de verspreiding van desinformatie waarmee twijfel en verdeeldheid wordt gezaaid. Door het ontwerp van de netwerken komen gebruikers snel terecht in filterbubbels waar informatie en ideeën worden uitvergroot. De inrichting en het gebruik van sociale media kunnen zo bijdragen aan ondermijning van de democratie en rechtsstaat.

Het risico bestaat dat de negatieve aspecten van sociale media de positieve overstijgen. Met betere regels, beter ontwerp en verbeterd bewustzijn kunnen we een socialer digitaal domein realiseren. Het Fonds heeft interesse in initiatieven die werken aan dit veilige, sociale en transparantere digitale domein. We zien beleid en wetgeving, de ontwikkeling van nieuwe platformen en bewustwording onder gebruikers als routes om dit doel te bereiken.

Meer dialoog, sterke democratie

Het Gieskes-Strijbis Fonds beoogt de democratie te versterken door bij te dragen aan een levendige en toegankelijke publieke dialoog en door burgers te betrekken. Die dialoog is volgens De Raad van State (2023) versplinterd en verhard door de invloed van het internet en verschillende maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. En alhoewel de steun voor de democratie groot is in Nederland, zijn er ook groepen die zich niet gezien en gehoord voelen, die niet meer meedoen of dreigen af te haken. Dit zijn zorgelijke ontwikkelingen die de democratie kunnen schaden. Wij zien (meer) dialoog als een manier om betrokkenheid te stimuleren – tussen verschillende groepen en tussen burger en overheid – en zo bij te dragen aan een sterke democratie.

Het Fonds ondersteunt initiatieven die de participatieve kant van de democratie (verder) ontwikkelen en versterken. Bijvoorbeeld via burgerberaden, gespreksrondes of digitale participatie, waarmee burgers in gesprek gaan met overheden en meebeslissen over beleid. De participatieve democratie is volop in ontwikkeling. Het Fonds wil bijdragen aan initiatieven voor een participatieve en representatieve democratie die elkaar goed aanvullen en de democratie als geheel versterken. Daarnaast hebben we aandacht voor dialoog tussen burgers onderling om verbinding te bevorderen. In gebieden waar veel verbinding is, zijn mensen tevredener en in hoge mate betrokken bij het democratisch proces. Het Fonds kijkt uit naar initiatieven die dialoog tussen burgers stimuleren en mogelijk maken.

[Veerkrachtige democratische rechtsstaat](#)

De democratische rechtsstaat is een fundament van onze samenleving. Hij zorgt ervoor dat iedereen, ook de overheid, gebonden is aan de wet en dat de rechten en vrijheden van burgers worden beschermd. Onze democratische rechtsstaat heeft permanent onderhoud nodig.

In sommige Europese landen worden pilaren van de democratische rechtsstaat, zoals de onafhankelijke rechterlijke macht of de persvrijheid, in twijfel getrokken. Ook de rechtsstaat in Nederland blijft niet buiten schot. We zijn geïnteresseerd in initiatieven en organisaties die de staat van de rechtsstaat in Nederland en in Europa monitoren en problemen signaleren, en van daaruit met stakeholders optrekken om te werken aan herstel of verbetering. Hiernaast steunt het Fonds initiatieven die de betrokkenheid bij, en het draagvlak voor, de democratische rechtsstaat vergroten.

Organisatie

Het Gieskes-Strijbis Fonds kent twee organen: het projectbureau en het bestuur. Het dagelijkse werk ligt in handen van het projectteam. Het bestuur is nauw betrokken en besluit over alle aanvragen. Om de samenwerking tussen projectbureau en bestuur te versterken, maakte het Fonds in 2024 de overstap naar een *one-tier* board.

Het bestuur wordt zo samengesteld dat daarin expertise op financieel en economisch gebied en bestuurlijke ervaring in het bedrijfsleven aanwezig zijn. Bij voorkeur hebben bestuursleden ervaring en affiniteit met een of meer van de werkterreinen van het Fonds. Een goede balans tussen de verschillende werkterreinen is daarbij gewenst.

Het vaste projectteam bestaat uit programmamanagers, een bureaumanager, een controller en de directeur-bestuurder. Iedere programmamanager leidt een programma, maar alle relevante beslissingen over de ontwikkeling en voordracht van projecten aan het bestuur worden in teamverband genomen. Indien nodig werkt het Fonds met externe adviseurs. Vanuit de gedachte dat het echte werk pas ná toekenning begint, blijft het Fonds nauw betrokken bij de projecten. Wanneer dit de impact ten goede komt, verbindt het Fonds initiatieven en programma's met elkaar.